

PSSI PERSPECTIVES — 20

PROMĚNA ANTIVAKCINAČNÍCH HNUTÍ V ZÁSTUPCE KREMLU: ŠKODLIVÝ VLIV ŠEDÉ MEDIÁLNÍ ZÓNY V ČESKÉ REPUBLICE

Kristína Šefčíková, Prague Security Studies Institute, podpořeno Political Capital
Červen 2022

PROMĚNA ANTIVAKCINAČNÍCH HNUTÍ V ZÁSTUPCE KREMLU: ŠKODLIVÝ VLIV ŠEDÉ MEDIÁLNÍ ZÓNY V ČESKÉ REPUBLICE

Autoři: Kristína Šefčíková, Prague Security Studies Institute, podpořeno Political Capital

Na mediální scéně střední a východní Evropy působí tzv. „šedá zóna“, která se snaží ovlivnit veřejný názor a předvolební politické kampaně prostřednictvím jednostranné, někdy až extremistické, politické komunikace. Tato komunikace je často jen zdánlivě nezávislá nebo anonymní, ve skutečnosti ale využívá prostředky konspiračních teorií a ignoruje standardy etického žurnalistu.

Od mainstreamových médií se šedá mediální zóna ve většině případů odlišuje svou specifickou mediální strategií, která se pokouší maskovat nebo odstranit původní stranické zdroje obsahu šedé zóny. Stejně tak se odmítá spoléhat na tradiční mediální organizace za účelem manipulace nebo skrytí svého autorského a edičního původu a vlastnictví.

Mediální výzkum Prague Security Studies Institute (PSSI) se proto zaměřil na českou politickou komunikaci v rámci (před)volební kampaně mezi 1. zářím a 31. říjnem 2021. Cílem výzkumu bylo zmapovat a odhalit ekosystém české šedé mediální zóny, jeho roli v manipulativních kampaních, a později také ve válečné rétorice v roce 2022 po začátku ruské invaze na Ukrajinu.

Náš výzkum identifikoval dvě vrstvy české šedé mediální zóny. První tvoří převážně netransparentní konspirační média nebo média využívající clickbaity,¹ která na mediální scéně působí již 5 až 10 let. Do této kategorie spadají například webové stránky Pravý prostor, New World Order Opposition (NWO) nebo CZ24 News. Druhou vrstvou představuje nový druh antivakcinačních médií, která se začala objevovat od začátku pandemie COVID-19 v České republice v roce 2020. Tato média reprezentují veřejné osobnosti a nová antivakcinační hnutí jako Otevřeme Česko - Chcipl PES, TV Šalingrad nebo Srdcem pro vlast.

V případech starší i nové šedé mediální zóny však platilo, že během českých parlamentních voleb v říjnu 2021 podporovaly nacionalistické a antisystémové politické hráče, což vyvrcholilo v jejich podřívání demokratických institucí. Vůči vládě vznášely obvinění z pokusů nastolit „totalitní režim“ pomocí protiepidemických opatření a zároveň obviňovaly mainstreamová média v čele s Českou televizí z politické zaujatosti, na rozdíl od „jediného zdroje objektivní pravdy“ reprezentovaného konspiračními a antivakcinačními médii.

1 Clickbaity jsou titulků, které motivují čtenáře kliknout na ně, protože poskytují neúplné informace nebo naopak přehnaně slibují a jinak mylně reprezentují svůj obsah, ať už pomocí nadpisu, na sociálních médiích, pomocí obrázku nebo kombinací uvedeného. Caroline O'Donovan, "What is clickbait?", NiemanLab, www.niemanlab.org/2014/08/what-is-clickbait/.

Protidemokratický charakter šedé mediální zóny se stal ještě více sledovaným po začátku ruské invaze na Ukrajinu, kdy se Česká internetová asociace (CZ.NIC) rozhodla zablokovat některé z těchto médií na základě jejich hrozby pro národní bezpečnost v podobě šíření konspiračních teorií o válce a ospravedlňování ruských činů. Tyto narativy opakovaly oficiální ruské záminky pro válku, například, že „Ukraina páchala genocidu proti etnickým Rusům“, „NATO jen hledalo záminku pro přesun vojáků na své hranice“ nebo „Západ, včetně České republiky, eskaloval napětí svými dodávkami vojenských zásob ‘Kyjevskému’ režimu“.

Síťová analýza propojení mezi šedou mediální scénou a zdroji třetích stran odhalila, že si aktéři stojící za domácími a zahraničními dezinformačními kampaněmi vytvořili dvouúrovňový systém šíření dezinformačních narativů: české proruské stránky, například česká odnož Sputniku nebo konspirační stránky, se odkazují na mainstreamová média při formulaci svých původních protizápadních narativů. Potom jsou tyto narativy posouvány různým konspiračním stránkám, které je šíří mezi mnohem širším ultrapravicovým/euroskeptickým/antivakcinačním publikem. V tomto procesu se nová, převážně antivakcinační média jako TV Šalingrad, Za pravdu nebo Srdcem pro vlast spojila se starší gardou konspirační šedé mediální zóny jako Pravý prostor, Aeronet nebo clickbaitovou stránkou Parlamentní listy, které dosud tvoří základní kámen šedého mediálního ekosystému.

Investigativní část našeho výzkumu odhalila výrazně odlišný finanční modus operandi staré a nové části šedé mediální zóny. Nová antivakcinační média využívají transparentní crowdsourcing, prodávají reklamní materiály a vedou je veřejné tváře, například Otevřeme Česko - Chcipl PES s představitelem Jakubem Olbertem, nebo Zdravé fórum reprezentované právníkem Tomášem Nielsenem. Stará garda, jako CZ24 News, Pravý prostor, nebo AC24 News, naopak spoléhají převážně na utajené financování, clickbaity a zisky z reklamy.

Nový ekosystém šedé mediální zóny se stal jedním z hlavních nástrojů škodlivých zahraničních vlivových operací Ruska díky své blízkosti k proruským médiím a širšímu protizápadnímu a euroskeptickému českému publiku. Dnes, v kontextu probíhající agrese Ruska vůči Ukrajině, tato média představují riziko pro národní bezpečnost. Jejich dominantně proruské/protiukrajinské narativy mají dosah na původně antivakcinační publikum a popsaná média se transformovaly do podoby nových, přestože dosud neúspěšných antisystémových politických stran. Zároveň se přesouvají na nové platformy a sociální sítě jako Telegram se zašifrovanými a netransparentními způsoby masové komunikace.

Přečtěte si více v naší [studii](#).

Projekt pod vedením [Political Capital](#) byl podpořen [Open Information Partnership](#).